

Imantis naujos temos

Pamokos modelis pradinėse klasėse

Asta Navickaitė

Pamoka: Pasaulio pažinimas

Tema: Arklys – žmogaus pagalbininkas ir draugas

Klasė: 2

Laikas: 2 akademinės valandos

Pamokos tikslai:

1. Išsiaiškinti, kur ir kaip arklys padeda žmogui.
2. Išmokyti žodžio “arklys” sinonimų.
3. Supažindinti mokinius su arklio pojūčiais.
4. Mokyti dirbti su tekstu, skaitant jį žymėti ženklais, padedančiais atsirinkti informaciją.

Sužadinimas

Mokiniai prieš šią pamoką savaitę laiko rinko informaciją apie arklius. Jie skaitė įvairias enciklopedijas, ieškojo arklių nuotraukų ar piešinių.

Pamokos pradžioje mokiniai susiskirstė poromis ir su draugais turėjo pasikalbėti apie tai, ką jie sužinojo apie arklius. Tai buvo penkių minučių pratimas “pamąstykite, pasiskirstykite poromis, pasidalykite”. Mokiniai labai aktyviai kalbėjo, pasakojo, perteikė vieni kitiems nemažai informacijos.

Kai vaikai pabaigė darbą poromis, mokytoja pakvietė pasidalyti visą klasę žiniomis apie arklius. Mokinių mintis mokytoja surašė ant didelio popieriaus lapo. Šis darbas truko 10 minučių.

Antrojų proto šturmo metodu išsakytos mintys atrodė štai kaip:

- gera transporto priemonė;
- gerai užuodžia, mato, girdi;
- arklių rūšys: ristūnai, joramieji, sunkieji;
- aria žemę, ant jų jojama;
- naminiai arkliai kilę iš Prževalskio laukinių arklių;
- tempdavo karietas, traukdavo roges;
- dalyvaudavo kare, riterių turnyruose;
- arklio amžius - 30-35 metai;
- arklio amžių nustato iš dantų;
- vienas iš greičiausių gyvūnų;
- ant Sartų ežero vyksta arklių lenktynės;
- Lietuvoje yra Arklio muziejus;
- gimsta 1 kumeliukas;
- arkliai kaustomi pasagomis;
- žemaitukai – greiti ir stiprūs arkliai;
- arkliai dresuojami;
- arkliai gali turėti “žvaigždę”, “lauką”;
- žirgynai;
- geras žmogaus draugas, išsvermingas;
- mėgsta duoną, avižas, geria vandenį.

Prasmės suvokimas

Šioje pamokos pakopoje mokiniams buvo pateiktas tekstas apie arklių, kurių jie turėjo skaityti žymėdami ženklus. Taip tekstą skaityti mokiniai turėjo pirmą kartą, tad reikėjo jiems paaiškinti, kaip tai daroma. Mokiniai paaiškino, kad skaitydami tekstą jie turės straipsnio paraštėse pažymėti ženklus. Kadangi mokiniai – tik antrokai, jiems buvo pasiūlyti du ženklai:

+ (*pliusas*) – žinau;

v (*paukščiukas*) – tai buvo man nauja.

Vaikams buvo paaiškinta, kad nebūtina žymėti ties kiekviena eilute ar pateikiama mintimi, bet reikia padėti ženklą toje vietoje, kuri parodo jų santykį su informacija. Pastraipoje gali būti vienas ar du ženklai, kartais daugiau, kartais mažiau.

Mokiniai tekstą skaitė ir žymėjo 20 minučių.

Apmąstymas

Po teksto skaitymo ir žymėjimo ženklais mokiniai vėl dirbo poromis. Jie turėjo su draugais pasidalyti ta informacija, kuri buvo jiems nauja. Tai truko septynias minutes. Po šios veiklos ant popieriaus lapo lentoje buvo nubrėžta tokia lentelė:

Žinau

Sužinojau

Vaikai kartu su mokytoja pildė šią lentelę. Ji atrodė štai taip:

• gimsta 1 kumeliukas • naminiai arkliai kilę iš laukinių arklių • arkliai veža daiktus • žirgų lenktynės • reikalingas žmogui visus metus • Arklio muziejus	• puiki uoslė • arklio amžius – 30-35 metai • skiria balso intonaciją • paminklas arkliui Vyžuonėlių kaime • geras skonio pojūtis • Arklio šventė Niūronyse • su arkliais turi būti elgiamasi tik labai gražiai • fabrikuose buvo naudojama arklių galia • kumeliukas žindomas iki 1 metų • ką tik gimęs kumeliukas po valandos atsistoja ant kojų, o būdamas kelių savaičių pradeda ėsti žolę • laukiniai arkliai minta krūmokšniais

Ši veikla užtruko 15 minučių. Toliau mokiniams buvo pasiūlyta palyginti tą informaciją, kurią jie žinojo pamokos pradžioje (proto šturmas), su ta informacija, kurią surašė lentelės skiltyje „Žinau“. Mokiniai patys padarė išvadą, kad kai kurios teksto vietos patvirtino jų turėtą informaciją.

Pateikiau klausimą: „Kodėl kai kurios mintys buvo išdėstytos ir proto šturmo metodu, ir įrašytos lentelės skiltyje „Sužinojau“. Mokiniai atsakė, kad pamokos pradžioje vieni vaikai turėjo vienokią informaciją, kiti kitokią. Perskaitę tekstą, jie visi atrado sau naujos informacijos.

Po šios veiklos mokiniai buvo paskirstyti į grupes, kiekviena grupelė gavo skirtingus lapelius su žodžio „arklys“ sinonimais. Grupės turėjo išsiaiškinti sinonimų reikšmes. Tai truko penkias minutes, mokiniai turėjo paaiškinti po du sinonimus. Tada jiems buvo pateikti iš „Dabartinio lietuvių kalbos žodyno“ atšviesti lapai su atitinkamais sinonimais, mokiniai turėjo pasitikrinti, ar teisingai paaiškino sinonimų reikšmes (žirgas, sartis, širmis, bėris, juodis, obuolmušis, šyvas, kuinas, šarūnas). Šiam darbui buvo skirtos penkios minutes.

Paskutinė apmąstymo pakopos veikla savarankiškas kryžiažodžio apie arklį sudarymas. Mokiniai, remdamiesi turima informacija, naujomis žiniomis, kurias sužinojo pamokos metu, kūrė kryžiažodžius apie arklius. Darbą mokiniai dirbo klasėje (apie 20 minučių) ir pabaigė namie.

Pamokos analizė

Žadinimo pakopoje buvo naudojami šie metodai: „pamąstykite, pasiskirstykite poromis, pasidalykite“, proto šturmas. Pirmiausia mokiniams reikėjo prisiminti viską, ką žinojo apie arklius. Vėliau jie turėjo pasidalyti ta informacija su draugu. Po to ant popieriaus lapo buvo surašytos mintys, priimant jas visas ir nesvarstant, ar jos teisingos. Visą laiką aktyviai dirbo patys mokiniai, mokytojas tik užrašė jų mintis (to negalėjo padaryti antrojai, būtų labai ilgai užtrukę). Šioje pakopoje mokiniai aktyviai bandė prisiminti, ką žinojo apie arklius. Prie šių žinių pagrindo vėliau buvo galima prijungti naujas žinias.

Pamokos pradžioje atsirado susidomėjimas nagrinėjama tema ir buvo nustatyti tikslai. Mokiniams tikrai buvo įdomu dirbti. Tokia veikla atitiko žadinimo pakopos tikslus. Proto šturmas buvo tikslingai nukreiptas į teksto skaitymą, naudojant žymėjimo ženklus. Ir tai padėjo mokiniams sukonzentruoti dėmesį į nagrinėjamą temą.

Pasmės suvokimo pakopoje mokiniai skaitė tekstą žymėdami jį ženklais. Joje besimokantieji susidūrė su nauja informacija. Atsižvelgiant į mokinių amžių, buvo pasirinkti tik du ženklai (+ - žinau; v - tai man nauja). Šiek tiek abejoju, ar mokiniai sugebės taip skaityti tekstą, nes tai darė pirmą kartą. Bet nuogaustavimai nepasitvirtino, nes mokiniai plūšo labai susidomėję. Jie, taip dirbdami, tikslingai siejo tai, kas nauja, su tuo, kas žinoma.

Kai pamokos pabaigoje mokinių paklausiau, ar nebuvo sunku taip skaityti tekstą, šie atsakė, kad buvo labai įdomu. Antrojai paminėjo, kad reikėjo suprasti, ką skaitai, ir būtinai galvoti, žinai tu tą informaciją, apie kurią skaitai, ar ji tau yra nauja. Vadinas, mokiniai patys priėjo prie išvados, kad yra priversti mąstyti apie tai, ką skaito. Todėl buvo pasiekti prasmės suvokimo pakopai keliami tikslai:

1. Išlaikyti susidomėjimą, sustiprinti žadinimo pakopoje atsiradusį dėmesį.
2. Padėti besimokantiems kontroliuoti savo suvokimą.

Apmąstymo pakopoje mokiniai kartu su manimi pildė lentelę, aiškinosi grupelėse sinonimų reikšmes ir pasitikrino, ar teisingai jas užrašė, turėjo palyginti proto šturmo metodu išsakytas bei lentelėje surašytas mintis ir išsiaiškinti, kodėl kai kurios iš jų sutampa, o kai kurios skiriasi, taip pat atliko kūrybinę užduotį – kūrė kryžiažodžius apie arklį.

Lentelę mokiniams buvo sunku patiems užpildyti, todėl tai jie darė kartu su manimi.

Apmąstymo pakopoje besimokantieji įtvirtina tai, ką išmoko, ir įgyja naujų žinių. Šis tikslas buvo pasiektas pildant lentelę, aptariant, kokios žinios pasitvirtino ir kokios ne. Per šią veiklą skaitytojai privalėjo peržvelgti tekstą ir apmąstyti turinį.

Apmąstymas tapo kūrybinės veiklos sužadinimu. Mokiniai labai aktyviai ėmėsi kurti kryžiažodžius apie arklį, o vėliau galėjo išspręsti draugų sukurtus kryžiažodžius, dar kartą apmąstydami informaciją.

Asta Navickaitė – Vilniaus "Gamos" pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokytoja metodininkė. Turi ne tik vaikų, bet ir suaugusiųjų mokymo patirties.
